

Veres Tünde

Draheim Lipót Vilmos birtokai*

„(...) alázatosan kérjük, mint ke[gye]l[me]s urunkot N[agyságo]dot, Draheim ur[am] arrestumát solváltatán, mint maga [...] felesége javait restituáltatván, s kívánt litorale documentumit kiadatván, azon dolgot ad ordinariam juris viam relegalni, s requiralni atyáiképen méltósztasséke (...)”¹ Az idézet az alább olvasható levélátirat egyik kulcsmondata. Maga a dokumentum Abaúj vármegye gyűlésén íródott Thököly Imre számára, azzal a célzattal, hogy felhívják a fejedelem figyelmét a Draheim Vilmos elleni per ellentmondásaira és visszaéléseire, illetve, hogy javaslatot tegyenek a véleményük szerint jogtalanul konfiskált birtokok visszaszolgáltatására.² Az egykori kamarai prefektus, Draheim Vilmos fogalmazványos könyvében másolat formájában fennmaradt levél jelen tanulmány szempontjából is nagy jelentőséggel bír. Bizonyítékul szolgál arra, hogy Thököly Imre Draheim perében megfigyelhető közbenjárása kevésbé az érintett könyörgő levelei, mint inkább a vármegye nyomására történt meg, aki így később valóban visszakaphatta birtokait. A kérdés ez esetben az, hogy milyen ingatlanokat konfiskálhatott a kamara, milyen birtokokkal gyarapította vagyonát munkája során, s halála után gyermekei mit örökölhettek.

Vagyona feltérképezését hagyományosan a rá szállt családi birtokok feltérképezésével érdemes kezdeni, ami nem egyszerű feladat, mivel Draheim Vilmost – eddigi ismeretek alapján – 1675 előtti dokumentumok nem említik. Így sem korábbi családi adatok, sem dátumok, továbbá birtoklási iratok sem ismertek. Ebből kifolyólag érdemes halálózásától visszafelé kiindulva tanulmányozni egykori birtokai sorát. Bár Draheim születésének évét nem, halálának idejét pontosabban lehet tudni – 1693. június 6. és július 8. között halhatott meg. Mivel a konkrét dátumot nem jegyezték fel, így levelezéséből lehet azt valamelyest behatárolni.³ A július 8-ra keltezett dokumentum egy kamarai összeírás azokról az Abaúj vármegyei birtokokról, amelyeket a Fiscus felé fennmaradt tartozás fejében foglalt le Marczibán Mátyás alispán. Ennek mintegy kiegészítése a november 16-i inventárium, amely egy ingatlan kivételével ugyanazokat a javakat sorolja fel sokkal részletesebben, kitérve többek közt a dézsmára, a szőlők, illetve a rétek hozamára is.⁴ Ami a legfontosabb, jelzi, hogy a felsorolt birtokok és birtokrészek Draheim egykori összes Abaúj vármegyei javait jegyzik. Tehát a volt prefektus szinte minden vagyona papíron a kamarához került, a gyakorlatban viszont Draheim özvegye és árvái továbbra is megkaphatták a jószágok bevételeit.⁵ Az említett két dokumentum alapján Draheim Vilmos 1693-ban Abaújváron, Szemerén, Radványban és Pusztakércsen rendelkezett 1–1 pusztá házhellyel, csakúgy,

* A tanulmány az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-19-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

¹ MNL OL G3 TSzL 12. cs. III. 8. 1685. április 17. 241. p.

² Draheim Lipót Vilmos kamarai prefektust 1685 elején fogták perbe a vádirat szerint a homonnai jószágban maradt gabona csépeletlensége miatt, amely kárt a Szepesi Kamara 10 000 Ft-ra becsült fel. Ezen összeg ellentételezése alapján konfiskálták saját és felesége birtokait.

³ 1693. június 6-án Keresztúri Lukács intézett levelet az egykori prefektushoz. MNL OL E 204 22. cs. 1693. június 6. Keresztúri Lukács levele Draheim Vilmoshoz. Július 8-án viszont már a kamara vette számba a „néhai” Draheim birtokait. MNL OL E 156 - a. - Fasc. 024. - No. 051.

⁴ MNL OL P 1702 1. cs. 5. t. nr. 6.

⁵ „(...) ac ad rationem Fiscii Regii ad e[ius] manum apposui conscripsi viduam tamen eiusdem cum orphanis in usu bonorum relinqui.” MNL OL E 156 - a. - Fasc. 024. - No. 051.

mint Suitán – ma Zsujta –, amely helyet Vas Sándornétól vette meg. Legnagyobb birtokai Kenyhecen, Miglészen – ma Miglécnémeti – és Tornynosnémetiben terültek el. A fentebb említett pusztá telkekről forrás hiányában nem lehet megállapítani, hogy pontosan mikor kerültek az ő, vagy családja birtokába, ellenben a miglészi, a kenyheci és a tornynosnémeti birtokokkal kapcsolatban sokkal beszédesebb adatok állnak rendelkezésünkre.

Draheim Vilmos halála után a következőket jelölték meg volt tulajdonaként. Miglészen két kúriája volt, ezek közül az egyik egykoron Király Lászlóé, a másik pedig Nagy Gergelyé és Czakó Gergelyé volt. A nemesi kúriákhoz szántók és rétek is tartoztak. A Király-féle kúria volt használatban, kiépített melléképületekkel és körülötte futó sövénynyel, háromnyomásos szántófölddel, összesen 23 kassai köbölre. A másik, pusztán álló kúriának is használták szántóját, amely 13 köblös föld volt. Irtványföldek is számon tartottak a településen, amelyeket szintén földművelésre használtak, mintegy 31 köböl gabonát vetettek bele. A két ingatlanhoz összesen 10 szekér szénát adó rétek tartoztak. A készpénzen vett rétek felsorolása egy nagyobb passzust tesz ki az inventáriumban. Hogy melyik föld mennyiért kelt el, az nem derül ki, de tekintve, hogy a felsorolt 7 réten összesen 83 szekér széna termett, igencsak meg kellett fizetnie Draheimnek ezek árát – a legnagyobb, 40 szekérral adó rét értéke 180 forint volt.⁶ Miglész erdeje közös volt az Abaújvárhoz tartozó erdővel, amelyből dézsma járt számára, csakúgy, mint „minden életből.”⁷ A településen 21 negyedtelkes jobbágy lakott, akiknek ingóságai is feljegyzésre kerültek. Az összesen 58 ökör, 48 tehén, 103 sertés és 34 méhraj nem éppen egy szegény település képét tárja elénk, s az sem volt ritka, hogy egy családnak 6 ökre s 10 sertése legyen. A számadatok mindenképpen figyelemre méltóak, tekintetbe véve, hogy az attól kicsit délebbre elterülő regéci uradalomban az 1689. évben Tállya mezővárosában csupán 12 tehenet és 8 sertést írtak össze. De még a sokkal kisebb Fony településén is 2 ökröt, 18 tehenet, 38 sertést és 10 db méhrajt tudtak feljegyezni, amely számok 30 jobbágytelken oszlottak meg.⁸ Tornynosnémetiben már sokkal kisebb birtokrésszel rendelkezett a prefektus. Nyolc jobbágytelket jegyeztek fel a nevéhez, mely közül csak 4 volt lakott, ellenben hasonlóan jó adatokkal. Az inventárium megjegyzéséből pedig kiderül, hogy egykoron 100 forintért vett meg Draheim egy fertály helyet Barczy Jánostól. Ahogy a miglészi, úgy a németi jószágából is dézsmát kapott az erdőhasználat és a szántók után, továbbá itteni jövedelmét még a vám is gyarapította – évente 6 forinttal. Az itt lévő jószágához tartozott még továbbá 9 db szőlő, amelynek terméséből 26 hordó bort tudtak készíteni. Kenyheci birtokai közt ugyan szőlőhegyet nem, szántót és rétet viszont sorolnak, előbbi 17,5 köblös, utóbbi, a Csörgő rét 2 szekér termő volt. 3 jobbágytelek is az övé volt, az ezeken lakó úrbéresek ökreit és szekereit mind Draheim vette számukra saját pénzén.

Ezen említett javak egy része – Kenyhec kivételével – korábban Csáky Ferenc, illetve Fekete István birtokai voltak. 1672–73-ban konfiskálta azokat a Kamara.⁹ Ekkor Draheim Vilmos már a Szepesi Adminisztráció embere volt, akkoriban nevezték ki prefektussá.¹⁰ Mint ilyen, az ő feladata volt a lefoglalt birtokok kezelése, összeírattatása, felbecsültetése, és a helyi kamarai tisztviselők irányítása. Csáky és Fekete birtokainak konfiskálása után maga Draheim készítette el 1675-ben azt a becslést, amely a miglészi és a

⁶ MNL OL E 156 - a. - Fasc. 090. - No. 033.

⁷ MNL OL P 1702 1. cs. 5. t. nr. 6.

⁸ MNL OL E 156 - a. - Fasc. 061. - No. 012.

⁹ MNL OL E 156 - a. - Fasc. 044. - No. 024.; MNL OL E 156 - a. - Fasc. 049. - No. 026.

¹⁰ MNL OL E 156 - a. - Fasc. 158. - No. 033 / a.

németi portiókat mérte fel, s amin végösszegként 1280 Ft szerepelt.¹¹ Az összeírt javakat már ekkor neki készültek használatra kiutalni a dokumentum szerint: „(...) *aestima[t]i]o et specijica[t]i]o bonorum, juxta quam mihi bona assignare debebat. (...) mihi usu fructuario jure*”. Azonban azokat csak 1676-ban vette át.¹² A becsérték Csáky Ferenc és Fekete István javain kívül egy leégett kassai házat is magába foglalt, amely Kátay Ferenc tulajdona volt, s Kassa városának 1674-es égésekor semmisült meg szinte teljesen. A neki kiutalt részek nem mutattak nagy jövedelmezőséget. Egy 1675-ben készült tájékoztatás szerint a miglészi és a németi birtokrészek évente csak 98 Ft 58 dénár bevételt hoztak.¹³ Később ugyanezen, a Draheim által készített aestimatióban szereplő jószágokat I. Lipót 1681-ben adományozta Draheimnek és feleségének, Gatályi Klárának, s azok gyermekeinek.¹⁴ Ezt az adományozást Thököly Imre is megerősítette, s ezek voltak azok a javak, amelyek miatt Draheim később egyezkedésekre kényszerült.

Először Kátay Ferenc özvegye próbálta visszaszerezni 1683-ban egykori kassai házuakat. Mikor 1682-ben Thököly elfoglalta Kassát, s vele együtt a Szepesi Kamara is fejedelmi fennhatóság alá került, a magyar főurak abban reménykedtek, hogy Thököly Imre megszünteti az általuk károsnak és „németnek” titulált intézményt, egyúttal visszakapják a felségárulás miatt elkobzott javaikat. Természetesen a fejedelemnek nem voltak erre irányuló törekvései, mivel a Kamara intézményére – legfőképpen annak bevételeire – neki magának is szüksége volt államának irányításához. Ennek ellenére többen is megpróbálták visszaszerezni birtokaikat a jogtalannak vélt konfiskáció nyomán. Ilyen cél vezérelhette Kátay özvegyét is, aki az 1675. november 28-ra datált aestimatióban olvasható „*nisi alia Benigni[ss]i]ma Suae Ma[ies]t[is] Sacra[tiss]i]mae resolutio subsecuta fuerit*”¹⁵ kitétel miatt fordulhatott Thökölyhez. Ennek nyomán írt Draheim Vilmos egy válaszlevelet a fejedelemnek, amelyben leírja, hogy a Kamara a császár parancsolatából engedte át neki a házat, amelynek akkor csak egy kőfala állt, a pincéje és a ház teteje is beomlott.¹⁶ Miután beiktatták, saját költségén újjátta azt fel, azonban – mint állítja – „*magam penig soha nem laktam benne, gyanakodván, ha valaha Isten ezt az országot felszabadít, igazság szerint az ház kezemnél nem maradhat.*”¹⁷ Ha valóban nem is lakott benne – mivel Draheim egy hostat-i, vagyis Kassa külső részén elhelyezkedő házban lakott,¹⁸ míg a Kátay-féle ház „városi ház” volt – kijelentése második része semmiként sem fedheti a valóságot. 1675-ben, amikor megkapta a Kamarától a házat, a kuruc mozgalom nem volt olyan meghatározó, hogy az „ország felszabadítása” akár csak gondolatban is reális legyen. Csak Thököly 1680-as fővezérré választásával helyeződtek át az egyre jelentősebb hadmozdulatok a Tiszántúlra, s vált a mozgalom mind nagyobb fenyegetéssé.¹⁹ Vagyis valószínű, hogy a ház újjáépítése mögött

¹¹ MNL OL E 156 - a. - Fasc. 090. - No. 033.

¹² MNL OL G3 TSzL 12. cs. III. 8. 1685. november 2. 251. p.

¹³ MNL OL E 156 - a. - Fasc. 120. - No. 008.

¹⁴ MNL OL A 57 Libri regii 16. k. 637–638. p.

¹⁵ MNL OL E 156 - a. - Fasc. 090. - No. 033.

¹⁶ MNL OL G3 TSzL 12. cs. III. 8. 1683. január 18. 146. p. Magát a házat 1671-ben foglalta le a Szepesi Kamara. Az akkori inventárium a következőket írta róla: „*A Folgács uczában vagyon jobb kéz felől való szoron egy rend keő ház. Az kapu közibül jobb kézre niló első ház boltos, kistály üveg ablakokkal vas rostélyos. Annak végib[en] egy konyha, ugyan az kapu közül niló üresz bolt, kinek vas ajtaia az bolt végitül feljáró grádics. Jobb kézre vagyon egy öreg bolt, mely szűtő háznak nevezetik. Az uczára niló felső bolt, abbul niló más bolt, az garádics végiben más boltos kis ház, az udvarral alá járó boltos pincze. Annak végiben vagyon egy élésnek való bolt, vas plebekkel bellet ajtaia. Azon bolt végiben ló istálló kettő, szjn paddal együtt.*” MNL OL E 156 - a. - Fasc. 035. - No. 101.

¹⁷ MNL OL G3 TSzL 12. cs. III. 8. 1683. január 18. 146. p.

¹⁸ AMK MMK Schwarz. nr. 10063.

¹⁹ Thököly fővezérré választására lásd bővebben: Kardos 2014.

lakhatási szándék volt, amire már nem került sor, az érvelés pedig csak arra szolgált, hogy a fejedelem előtt kitüntesse magát. Mindenesetre Draheim nem ágált az özvegy kérelme ellen. Válaszleveléből kiderül, hogy átengedte volna neki, amennyiben Kátay Ferencné hajlandó kifizetni a felújításra szánt költségeket, egyben a ház jelenlegi értékét, amelyet becsűs emberekkel kívánt Draheim felmérteni. Bár a Kátay-féle ház sorsáról nem áll rendelkezésre több adat, mivel sem a Draheim halála utáni felmérésben, sem pedig perében nem tűnik föl, valószínűsíthető, hogy Kátay özvegye kivásárolta belőle Draheimet.²⁰

A Kátay-ház ügye után Miglész és Tornyosnémeti egykori tulajdonosának rokonával került szembe. 1684 tavaszán az akkor mindössze 15 éves ifjabb Csáky István – Csáky István országbíró fia – kérvényt nyújtott be apja testvérenek, Csáky Ferenc 1671-ben a Wesselényi-összeesküvésben való közreműködés miatt konfiskált szepesvári, nagyidai és gönci birtokainak restituálásáért. Az ilyenkor szokásos becslés elkészítése Draheimre hárult, aki a birtokok pontos értékének megállapítására több korábban, a birtokok bevételei alapján készült aestimatiot is összevetett. Hogy milyen értéket képviseltek ezek a birtokok – s miért volt fontos az ifjabb Csákynek ezek visszaszerzése – a számadatok pontosan tükrözik. Csak a szepesvári részirtok értékét 1676-ban 115 178,16 Ft-ra, 1677-ben 113 551,50 Ft-ra, 1684-ben 140 935 Ft-ra tették.²¹ A szepesvári birtok másik része apja, idősebb Csáky István tulajdonában volt.²² Az országbírónak 25 gyermeke született, így az ifjabbik Csákyknak a birtokfelosztás miatt is szüksége volt minél több és jövedelmezőbb jószág megszerzésére. A Draheim által írt értékkimutatás igazán érdekes része az a mellé csatolt, Thökölynek címzett levélfogalmazvány. Ebben arra kéri a fejedelmet, hogy a miglészi és a németi birtokokat ne szolgáltassa vissza Csákyknak, mivel azokat 9 éve a császár neki adományozta, s mellesleg azok sosem tartoztak a fiskális prefektúra alá. Hogy Miglész és Németi Draheim tulajdonában maradhatott, a későbbi – már bemutatott – dokumentumok alapján nem kérdés. Korábban mindkét portiot a nagyidai uradalom foglalta magába. Míg a németi és a miglészi részek nem, addig Nagyida szerepel a Draheim Vilmos által Csáky kérvényére elkészített becslésben. Egy emeletes, pusztán álló kúria kerttel és allodiummal 600 Ft-ért, 800 kassai köbölre való szántóföld 4000 Ft-ért, rét 208 szekér termő 1040 Ft-ért, 12 fél jobbágytelek 1200 Ft-ért, 3 zsellértelek 130 Ft-ért és 6 pusztá féltelek 300-ért szerepel csak Nagyida települése mellett a felmérésben.²³ „*N[agysá]godot nagy alázatosan supplicálok, méltótsáské tempore restitutionis forte bonorum Nagyidensium az én miglészi és németi portiocskáimat, kis az Császár adta, excipialni, és nálam kegyelmessen hadni, mivel statualtattam akor magamot benne (...)*”²⁴ Thököly pedig támogatta, hogy Draheim és felesége birtokában maradjon a két rész. 1684. augusztus 24-én éppen Nagyidáról írta a fejedelem a Kamarának, hogy Miglész és Tornyosnémeti ügyében miként döntött. Az Adminisztráció és a birtokok tisztje azonban még a következő év januárjában sem hajtotta végre a fejedelmi határozatot, aminek következtében a birtokrészek Csáky felügyelete alatt maradtak, s minden terményt neki arattak és csépeltek. Mindez Gatályi Klára január 26-ra datált, Thökölynek címzett leveléből derül ki.²⁵ Az ügy igen lassan haladt előre a Kamarán, csak szeptemberben érkezett meg a végzés, amely kimondta, hogy Miglész és

²⁰ Erre utal, hogy a Sárossy Sebestyénnek címzett levelében két lefoglalt házat említ, amelyből csak az egyik állt Kassán, a másik Eperjesen helyezkedett el. MNL OL G3 TSzL 12. cs. III. 8. 1685. május 20. 45. p.

²¹ MNL OL G3 TSzL 12. cs. III. 8. 1684. május 27. 167. p.

²² Idősebb Csáky István, Ferenc és László birtokpereire lásd: Papp 2006. 47–64.

²³ MNL OL G3 TSzL 12. cs. III. 8. 1684. május 27. 166. p.

²⁴ Uo. 168. p.

²⁵ MNL OL G3 TSzL 12. cs. III. 8. 1685. január 26. 142. p.

Németi továbbra is Draheimé maradhat.²⁶ Egy 1685. szeptember 9-én írt, sajnos címzés nélküli levélfogalmazványból derül ki, hogy ifjabb Csáky István nem értett egyet a döntéssel. Draheim ebben pontokban sorolja saját kifogásait és véleményét az említett birtokügy kapcsán, amelyet érdemes szó szerint idézni. „1. Csákynek nem suffragal az delibera[ti]oban pro fundamento letett kassai végezés, hogy ki ki propria autoritate visszafoglalhatta jószágát, mért sem apja, se eő nem buidostanak. 2. Előb voltam az Urunk híve, hogy sem Csáky. 3. Még én arrestumban nem vettem, noba nagyidai jószágot apprehendalta mindenestül, ezen portiomhoz nem nyúlt. 4. Császár donatioját kassai végezés után már Urunk confirmálta, s forog méltósága, sérelme benne. 5. Hallatlan példa, hogy Császár donatioját, és Fejedelem confirma[ti]óját egy administra[ti]o vagy cameralis tiszt revideálhassa judiciali, sőt az perennalis collatiot csak az [...] revidealbatya, és Csáky Fer[enc] labancz és Császár szolgálja lévén, nem úgy, mind buidosó, hanem mind Császár szolgálja condemnlatot. Et hoc sufficiant. De job ezekkel még várakozni, és nem sollicitalni, s inkább fognak is tartani túle. Az tisztartónak az nevé cum complicib[us] consignáltatni kel, és conserválni, lebet még ideje azokot suo modo p[er]sequolni, mért most haszontalan azon törődni.”²⁷ A nagyidai részeket, továbbá Gönc oppidumát végül I. Lipót 1688. szeptemberi döntése alapján kapta meg Csáky István.²⁸

A fennmaradt adatok alapján Draheim hasonló birtokjogi vitába keveredett Fekete István javai miatt is. Az ügyben a források nagyon hiányosak, így csak Draheim egy Thökölynek címzett – egyébként más ügyben írt – levelének félmondatából derül ki, hogy 1684 augusztusa előtt Fekete István visszafoglalta maga részét,²⁹ amely 6 zsellérportát jelentett Miglészen, összesen 225 Ft értékben.³⁰ Mivel ezek a részek is szerepelnek az egykori prefektus halála után készült inventáriumban, ezen részeket érintő vita a Csáky-birtokokéhoz hasonlóan zárulhatott le.

Draheim Lipót Vilmos szerzeményei ellenére nem számított a legtehetősebb emberek közé. Mikor 1684 nyarán megkapta Abaúj vármegye határozatát, amelyben Sárossy László, a vármegye szolgabírája arra kötelezte őt, hogy 2 lovast állítson ki és küldjön a fejedelem táborába, felháborodott hangvételű levelet címzett Thököly Imrének.³¹ Egyrészről leírja, hogy neki eddig nem kellett hozzájárulnia a katonák kiállításának terhéhez, mivel maga a fejedelem immunitálta az alól. Másrészt sérelmezi, hogy rögtön két lovast kell maga helyett felvértéznie, amire nincs fedezete. Gondolatmenetét azzal folytatja, hogy amikor még a császár által neki adományozott javakat bírta – emlékezzünk, 1684 nyarára mind a Csáky-, mind a Fekete-féle javaktól megfosztották időlegesen –, akkor is csak 1 Ft-ot kellett befizetnie. Most pedig jelenlegi helyzetében, s a török által felprédált maradék birtokával nem tudja, csak 1 lovas kiállítását biztosítani.

„Én jövény vagyok, valamim van ebben az országban, mindent késsz pénzen szerzettem, drága időben penig, s ha sem házat, sem jószágocskát nem szerzettem volna, sem számos cselédimre, se családunkra nem költöttem volna, megalom, volna most valami költségeczkém az szolgálat után. De az mind lassan jűt, úgy ell is költ.” – írja 1685 májusában.³² Hogy mennyit fizetett 1676 és 1681 között a Csáky- és Fekete-javak használatáért, nem tudjuk, de az biztos, hogy a kassai, egykor Kátay Ferenc tulajdonában álló, 1000 Ft-ra becsült házért 700 Ft-ot kellett évente

²⁶ MNL OL G3 TSzL 12. cs. III. 8. 1685. szeptember 5. 142–143. p.

²⁷ MNL OL G3 TSzL 12. cs. III. 8. 1685. szeptember 9. 250. p.

²⁸ Barta M. 2017. 355.

²⁹ MNL OL G3 TSzL 12. cs. III. 8. 1684. augusztus 25. 171. p.

³⁰ MNL OL E 156 - a. - Fasc. 090. - No. 070.

³¹ MNL OL G3 TSzL 12. cs. III. 8. 1684. augusztus 25. 171. p.

³² MNL OL G3 TSzL 12. cs. III. 8. 1685. május 12. 41. p.

zálogjogon fizetnie.³³ 1686. július 24-én egy további, Tornynosnémetiben lévő zsellérhelylyel gyarapította javait, amelyért 30 Ft-ot adott a Kamarának,³⁴ egy 1690. februári bejegyzés szerint pedig két, összesen 170 Ft értékű lakatlan zsellérteleket bírt zálogosan 130 Ft-ért.³⁵ Mindezek ellenére, az az állítás, hogy minden portékáját pénzen vette volna, erősen megkérdőjelezhető. Már 1684 tavaszán is folyt ellene egy vizsgálat a saját számára történő konfiskálások miatt, amely egy évvel későbbi perbefogásakor folytatódott. Az ezekben az időkben készült tanúkihallgatásokban a megkérdezett kassai polgárok közül meglehetősen sokan adnak részletes leírást arról, hogy Draheim és Lángh János miként éltek vissza kiemelt tisztségeikkel.³⁶ Az ez ügyben folytatott vizsgálat eredménye a tanúk elmondásait pedig csak megerősíti.³⁷

Draheim Lipót Vilmos 1693-ban bekövetkezett halálakor legfőképpen adósságot hagyott családjára, amely adósság a Kamarával szemben is fennállt, s amelynek fejében lefoglalták összes abauji birtokait. De nemcsak a szepesi intézmény, hanem magánszemélyek felé is nem kevés tartozást halmozott fel. „*Ha az Gyöngyösiek az ház árában bátralévő restantiát kérni fognak, akármit csináljanak, várakozóniok kel, (...) megmondhatnak, ha boldog időben nem adhattam, hát most mindenünk oda van, inkább nem adhatunk (...) Az boltokban is várakozóniok kel, (...) nem fizethetek most. Úgy az többinek is mondgyad, kikének vagyunk adósok, inkább az ususát megadom jövőidőben.*” – írja feleségének, Gatályi Klárának 1685-ös letartóztatása után.³⁸ De ugyancsak beszédes az is, hogy Draheim családja még a temetés költségeit sem tudta fizetni. Freindlich Mátyás, szendrői udvarbíró³⁹ adott pénzt özvegyének erre a célra. Nem véletlenül fordultak hozzá ez ügyben. A fennmaradt specificatio szerint Freindlich többször hitelezett Draheimnek.⁴⁰

Bár Draheim 1685-ban írja feleségének, hogy „*De az mind lassan jűt, úgy ell is költ?*”,⁴¹ ezen kijelentése halála után válik valósággá. Gyermekre – Máriára és Klárára – csak a lefoglalt jószágokat tudta hagyni. A Szepesi Kamara egykori prefektusa kétszer nősült. Második felesége Görgey Judit, Níkházy János özvegye volt, akivel 1688 után kötöttet frigye biztosította gyermekei vagyoni helyzetét. Már Görgey Judit halála előtt, 1720-ban felosztotta egymás közt Níkházy Judit és Draheim Mária a rájuk szálló vagyont – a kettejük osztozkodását olvasva tekintélyes vagyon tűnik föl előttünk legalább 7 kúriával,

³³ MNL OL E 156 - a. - Fasc. 120. - No. 008.

³⁴ MNL OL E 156 - a. - Fasc. 157. - No. 069.

³⁵ MNL OL E 156 - a. - Fasc. 009. - No. 004.

³⁶ „*Jobannes Bán: akkori inquisitibus p[rae]sentes lévén, magam is ki tetzet, hogy Bálnfy ura[m] házatul Wilbelm és Láng János uramék házokhoz éjel az javát a portékák[na]k el bordingák.; Petrus Divinyi: láttam, hogy Wilbelm uram inassa kosárban Bálnfy u[ra]m házatul Wilbelm u[ra]m házához hol mi egymást bording.; Michael Váradí: azt is hallottam, hogy Holló u[ra]m házatul Wilbelm ur[am] az mente alat vit volna egy aranyas ládácskát.; Jobannes Sárossy: Tudom, hogy Forgácsné asszonyom portékáját hozatván Wilbelm uram Eperjesrűl szekereken, kit ide Urunk házához hozatot, kit penigh maga házához, az kit magához vitetet, bé volt kárpittal takarva.; Plébműves András: Azt is tudgya, hogy Jesuiták kimenetelek után elég szemes gabona és élet, ón edény pokrócz, paplan és egyéb házi eszközök maradtanak, melyeket Praefectus ur[am] egy bölthba rakásra bordingatott. Estelet Bálnfy házában lakozó Tavernath nevű kamarás úr[na]k minden portékáját szemes étellel edgyűt ehvitette, amint most is ezen fatens Tavernath portékája jélében egy almáriumot maga Draheim házánál meghis-
merte.” MNL OL W210 1685. 27., 30., 32., 33., 66. p.*

³⁷ MNL OL G3 TSzL 12. cs. III. 8. é. n. 249. p.

³⁸ MNL OL G3 TSzL 12. cs. III. 8. 1685. május 29. 42. p.

³⁹ G. Gyórfy 2006. 277.

⁴⁰ „*N[emzetes] Wilbelm a Draheim ur[am] eő k[e]g[ye]lme éltiben menyivel maradot adósa énnem, és menyit újabban temetésére erogáltam?*” kezdetű felsorolásban a következő tételek olvashatók: a kassai házra 180 Ft, „az asszony-
nak” 54 Ft, Kovács Györgynek 31,20 Ft, 6 lóra való hámrá 40 Ft, a címerekért 37,21 Ft, a pecsétes gyűrűért 3,94 Ft. MNL OL P 1702 1. cs. 5. t. nr. 5.

⁴¹ MNL OL G3 TSzL 12. cs. III. 8. 1685. május 12. 41. p.

kiterjedt szántókkal, rétekkal, de ami a legfontosabb, hegyaljai szabad szőlőkkel.⁴² Ez a dokumentum ellenben nem tartalmaz Draheim Vilmos korábbi vagyonához kapcsolódó részeket, vagyis a két fél csak a Görgey-birtokokról egyezkedett. A prefektus volt jószágainak sorsáról csak néhány évvel későbből kapunk értesítést. Draheim Mária 1725-ben készült testamentumában apja miglészi, németi és kenyheci javainak felét második férjére, Czuk Tamás sátoraljaújhelyi harmincadosra hagyta,⁴³ míg a másik felét lányára, Szilvássy Máriára, aki első házasságából született.⁴⁴ Tehát a Draheim Lipót Vilmos által összegyűjtött vagyont később ki tudták váltani a Kamaránál, ami tovább öröklődhetett az egykori prefektus leszármazottjai között.

Abauj vármegye levele Thököly Imre számára:

Ez ellöt N[agyságo]d fiscalis jószágának Praefectusa, imár penig azon tisztétül elbocsátattot Drahe[im] V[ilhelm] u[ra]m minapi gyűlésünkben minemű instantiaját nyújtotta be maga, ahol annectált N[agyságo]d it való commissiojának intulált 2 rendbeli maga ügye videlmére való memorialisival, és ugyan tegnapi gyűlésünkben felesége által újabb supplicatioját (az is nagy lamentatioval esedet, delegalván ellöttünk, hogy magát concernaló, s concernalható minden javai is ura ellen való praetensioként confiscaltattak) mint azon in originalibus accludalt iratokbul N[agyságo]d k[egye]lmessen, s bőven megértheti. Melyeket mi is azokban letett törvényeket, s ratiokot jól megvisgálván, méltónak ítéltünk recommendalnunk N[agyságo]d. Azért is, hogy továbbá penig, ha szintén hazánk törvénye szerint convincaltatot volna is Drahe[im] u[ra]m, elsőben is feleségét [...] concernalo jókat kiadni, és azt illető részeket excindalni, azután magát Drahe[im] u[ra]mot illető jókot lehetet volna exequálni országunk törvénye szerint, az közönséges igasság is azt hozván magával, hogy in[...] pro [...] non debeat pati. Mivel penig az miálta I[ste]n N[agyságo]dat mindnyájunk órállójul állította, mint k[egye]l[me]s u[r]unk[na]k Feiedelmünk[ne]k, sok ízben vettünk Feiedelmi k[egye]lme assecuratioját, hogy törvényes szabadságinkot intacte conserválni, és az menyiben megsértődött is, azt is helyrehozni atyaiképen kíványa N[agyságo]d Feiedelmi k[egye]l[me]s oblatiojahoz való bizodalomtul viseltetvén, alázatossan kérjük, mint k[egye]l[me]s urunkot N[agyságo]dot, Draheim ur[am] arrestumát solváltatán, mint maga [...] felesége javait restituáltatván, s kívánt litorale documentumit kiadatván, azon dolgot ad ordinariam juris viam relegalni, s requirálni atyaiképen méltóztassék, és így törvényes szabadságunkat gyengítetni ne engedgye. Mely N[agyságo]d k[egye]l[me]sségét alázatos, engedelmes, hű szolgálatunkal N[agyságo]d[na]k, mint k[egye]l[me]s urunk[na]k utolsó vérünk kiontásáig meghálálunk el nem múltatjuk, k[egye]l[me]s választ alázatossan elvárván. Caeterus et cetera ut supra dat[um] in Cassioviae die 17 mensis Aprilis a[nn]o 1685.

Celsissimi P[ri]ncipi ac partium R[egni] H[ungariae] D[omi]no D[omi]no Emerico Thököli, et cetera D[omi]no D[omi]no nobis gratiosissimis.

⁴² A dokumentumot az 1723. évben datálták. A rájuk szálló vagyon felosztásában nem esik szó Draheim Kláráról. Mivel a források csak 1721-ben említik őt utoljára, feltételezhető, hogy mielőtt véglegesíthették volna a dokumentumot, Draheim Klára elhunyt. MNL OL P 1702 1. cs. 5. t. nr. 12.

⁴³ MNL OL E 156 - a. - Fasc. 065. - No. 059.

⁴⁴ SNA HMKL Acta anni 1725. nr. 56.

Tünde Veres

The Estates of Vilmos Lipót Draheim

On April 15, 1685, Abaúj County sent a letter to Imre Thököly to draw the monarch's attention to the contradictions and abuses of the lawsuit against Vilmos Draheim, and to propose the return of the estates unlawfully confiscated by the Chamber.

The mediation of the county also contributed to the fact that Vilmos Draheim, the former prefect of the Spiš Chamber, was able to keep his cattle.

However, it is not specified in any document what estates the Chamber confiscates, they are referred to only in a couple of sentences.

As part of the life of the former prefect is obscured, it is only possible to reconstruct his estates and their size from the data and letter excerpts from 1682–93.

This study undertakes just that, looking for answers to the questions on how Draheim was able to enrich his cattle during his work and how much wealth he left to his children when he died.

Források

AMK MMK	Archív mesta Kosice. Magistrát mesta Kosice
Schwarz.	Magistrát mesta Kosice. Schwartzenbachiana.
MNL OL	Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára
A 57	Magyar Kancelláriai Levéltár. Libri regii.
E 156 - a.	Magyar Kincstári Levéltárak. Magyar Kamara Archívuma. Összeírások. Urbaria et Conscriptioes. Registrata.
E 204	Magyar Kincstári Levéltárak. Magyar Kamara Archívuma. Összeírások. Kamarai misszilisek.
G3 TSzL	A Thököly- és a Rákóczi Szabadságharcok levéltárai. A Thököly Szabadságharc Levéltára. Thököly Szepesi Kamarájának iratai.
P 1702	Magánlevéltárak. Családi fondok, levéltárak. Lossonczy család levéltára. Rokon és idegen családok.
W210	A Thököly Szabadságharc Levéltára. Tanúvallomások, perek.
SNA HMKL	Slovenský národný archív. Hodnoverné miesto Konventu premonštrátov v Lelesi.

Szakirodalom

Barta M. 2017.	Barta M. János: Rottal János levelezése Csáky Istvánnal és Ferencsel. Bp., 2017.
G. Győrffy 2006.	G. Győrffy Katalin: Festők, szobrászok, fafaragók, asztalosok, kőművesek és más mesteremberek gróf Csáky Antal szolgálatában Szendrőn a 18. század közepén. In: Művészettörténeti értesítő, 55. (2006) 2. sz. 275–305.
Kardos 2014.	Kardos Tímea: A seregválasztó nagyveszekedés: Thököly Imre és Teleki Mihály vitája. In: Valóság, 57. (2014) 1. sz. 84–92.
Papp 2006.	Papp Klára: „Esze, kardja, s házassága után boldogul az ember”. Tanulmányok a Csáky család 17–19. századi történetéből. Debrecen, 2006.